

CİLT 9, SAYI 3-4, MART - NİSAN, 1981

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MART - NİSAN 1981

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman

Yazı İşleri Müdürü : Ertuğrul İhsan Özol

Adres : Cumhuriyet Cad. Dörtler Ap. 18/1
Elmadağ - İstanbul

Telefon : 46 24 12

Görüş'teki yazılar KAYNAK GÖSTERİLEREK
kısmen veya tamamen yayınlanabilir.

Basıldığı Yer : Nurtan Matbaası - İstanbul
Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

İhracat Kredilerinde Uluslararası Rekabet.	4
Doğu Bloku'nda Ekonomik Durum	6
İhracatımızın Bileşimi ve Değişimi	7
Eski Altı Geri Kalmış Ülke de Yardım Vermeğe Başladılar	11
Avrupa'nın Küçük Ülkelerindeki Gelişmeler : 1979 - 1981	12
1980 Yılında Merkez Bankası Kredileri ...	17
Turizm Gelirleri	21
Türk Sivil Havacılığında Kapasite	22
Vadeli Tasarruf Mevduatı Olumlu Bir Gelişme İçinde	24
Tarımda Plâstik Kullanılması Önemli Hale Geliyor	26
Araştırma - Geliştirme Harcamaları	27
Yeni Bir Bilim Dalı - Ergonomi	29
Sakat İnsanlarımız Ne Yapar?	31

Ihracat Kredilerinde Uluslararası Rekabet

Sanayileşmiş ülkeler, artan ödemeler dengesi açığına karşıt bir tedbir olarak ihracatı artırmaya çalışıyorlar. Örneğin Almanya'nın 1980'de genel ödemeler dengesindeki açık 9 milyar mark iken Ocak 1981'de dış ticaret dengesi 0.9 milyar açık verdi.

Japonya ihracat kredisi yarışında başta geliyor. Bu ülkenin ihracatının % 40'ı 1980'de ihracat kredileri ile ödendi. İngiltere'de bu oran aynı yılda % 35'i, Fransa'da ise % 34'ü buluyor. Kredi açan ülkeler OECD çerçevesinde kurulan komitede aralarında işbirliği ve koordinasyon sağlamaktalar.

Bu kredilerden az gelişmişlerin yanısıra, gelişmiş ülkeler de yararlanıyor. Kredinin verilmesi bu krediyi alan memleketin ihtiyacından ziyade, giderek iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin

yoğunluğuna bağlanıyor. Almanya 1978'de ihracat kredilerinin % 40'a yaklaşan bir kısmını Avrupa'daki komşularına ve Kanada'ya vermişti. Bu arada İngiltere kredilerinin % 58'ini Asya ve Okyanus'taki eski sömürgelerine dağıtırken, Fransa özzellikle Afrika'daki eski sömürgeleri ile iş görüyor.

Ancak düşük faiz oranlarının sanayileşmiş ölkelere yük olmaya başlaması, bu ölkelerin konuyla ilgili yeni tedbirler getirmelerine yol açmıştır. 1980 senesinin Temmuz ayından itibaren geçerli olmak üzere vadesi 5 seneyi geöen kredilerin faiz oranları az gelişmiş ölkeler için % 7.5 yerine % 7.75 olmuştur. Gelişmekte olan ölkeler için faiz oranı % 0.75 oranında artarken, diğer ölkeler için bu oran % 8.75 olarak belirlenmiştir.

Bu arada Amerika, ihracat kredilerini azaltma politikası gütmekte. Yeni Başkan Reagan verilecek kredilerin 1982'de 2.8 milyar dolardan, 2.4 milyara düşürmeyi amaölıyor. Gereköe ise Amerika'nın ihracat kredilerini veren İthalat - İhracat Bankasının 1980'de ilk kez bilânöosunu zararlı kapamış olmasındır. 1981'de ise bankanın zararının bir milyar dolara yükselmesi bekleniyor.

Kaynak : Wirtschaftswoche ve TÜSİAD

Doğu Blokunda Ekonomik Durum

1976 - 1980 devresinde Doğu Bloku ülkeleri ekonomik planlarını tahminlerin çok gerisinde gerçekleştirebildiler. 1980'de milli gelir bütün ülkelerde % 1 - 1.3 geriledi. Önemli faktörler şunlar : Rusya'nın petrol ithalatı 1980 yılındaki seviyeleri aşmayacak, hammadde ithalatı 1980 seviyelerini geçmeyecek, Doğu Bloku'nun batıya borçlanmasını sınırlamak için batıdan yapılan ithalat frenlenecek. Başka bir deyimle Doğu Bloku yatırımları eski hızla artmayacak. Üretimdeki noksanlık özel teşvik tedbirleri ile giderilmeğe çalışılıyor. Macaristan'da devlet işletmeleri bedel karşılığı özel sektöre kiralanıyor. (Hizmet ve ticaret sektörü)

Mağaza veya lokantalar, işçi sayısı, ücretler ve kâr yüzdeleri belirtilerek kira karşılığı ihale ile isteyen teşebbüslere veriliyor. Tarımda aynı usul deneniyor ve gerekli girdileri devlet sağlamayı üstleniyor. Polonya aynı usulleri denemeye başladı. Çekoslovakya bir adım daha atarak kırsal kesimdeki devlet sanayi işletmelerini kiralamaya başladılar.

İç fiyatların yapısı dünya fiyatlarını aksettirecek bir biçimde yükseltilmeye başlandı. Hatta Romanya'nın parasının konvertibl hale getirmeyi programladığı zikrediliyor. Romanya ve Macaristan IMF üyesi olmağa da çalışıyorlar. 25 Ocak piyasa ekonomisi modelinin modası geçmiş Adam Smith kalıntısı olduğunu söyleyenlerin kulakları çınlasın!

Ihracatımızın Bileşimi ve Değişimi

Ülkemizin ihracatı uzun yıllar tarıma bağlı kalmıştır. 1950 ile 1970 yılları arasındaki kıyaslama değişimin ne kadar az olduğunu göstermektedir.

1950'de tarım ve hayvancılığın % 75.1 olan payı 1970 yılında da % 75.2 olarak kalmıştır. Buna karşın 1975 - 1980 yılları sanayi kesimi ürünlerinin toplam ihracatın ortalama olarak üçte birine yükseldiği yıllar olmuştur. Yıldan yıla bazı gerilemeler görülmüştür : 1975'te % 35.9'dan 1976'da % 30.4'e gerilemiş, 1977'de % 33.4'den % 27.2'ye gerilemiştir. Ancak bu yıllardaki eğilim yükselme yönünde değildir.

1980 yılı sanayi kesimi ihracatı Türkiye'yi 1975'de bulunduğu % 35.9 oranına tekrar yükseltmiştir. Sanayi ürünleri artışı olumludur ve alt kesimlerde de kendisini aynen aksettirmektedir.

Tarıma dayalı ürünlerde hafif de olsa hızlanma vardır 1979'da % 37.1 olan artış 1980 % 38.6 olmuştur.

Sanayi ürünlerinde hız daha düşük olmakla beraber, bu hızda da bir yükselme olmuş 1979'da % 24 olan artış 1980'de % 26.1'e yükselmiştir.

Toplam sanayi kesiminin ihracatı da böylece 1979'da % 26.4 hızla gelişirken 1980'de % 33.4 hızla yükselmiştir.

Sanayi kesiminin toplam ihracat içindeki payı da % 34.7'den 1980'de % 36'ya yükselmiştir. 1975 ile karşılaştırıldığı takdirde fark yoktur. 1975'de sanayi kesiminin oranı % 35.9 idi, fakat son üç yıl ile kıyaslandığı takdirde oranın giderek arttığını görmek mümkündür. 1978'de % 27.2'den 1979'da % 34.7'ye 1980'de % 36'ya ulaşılmıştır.

İHRACAT (Milyon \$)

	1978		1979		1980
	Milyon \$	% Artış	Milyon \$	% Artış	Milyon \$
Sanayi Kesimi	621.3	26.4	785.1	33.4	1074.4
Tarıma dayalı	110.2	37.1	151.1	38.6	209.4
Sanayi ürünleri	511.1	24.0	634.0	26.1	799.4
Sanayi kesiminin toplam ihracat içindeki payı	% 27.2		% 34.7		% 35.0

Ancak 1980 yılında da ana kaideye uyulmadığı görülmektedir. Bir piyasaya girildikten sonra işgal ettiğimiz yeri hem genişliğine hem derinlemesine genişletmemiz gerekmektedir. Bu yapılmış değildir. Önemsiz gözükmeyle beraber birçok sınıai ürünün ihracatında gerileme vardır.

Zeytinyağı % 88.8 oranında gerilemiştir. Tahıl esaslı maddeler % 33.4, portland çimentosu % 36 oranında, pamuk iplikleri % 31.1 oranında (ton) olarak gerileme göstermiştir. Yıllardanberi ihraç ettiğimiz ferrokrom bile % 14.3 oranında gerilemiştir.

Buna mukabil çeşitli mallarda artış vardır. Ancak rakamlar doyurucu olmaktan uzaktır. 24 Ocak 1980 modelinin amaçladığı iç tüketimdeki azalma oranında ihracatta artış bazı mallarda görülmektedir.

Elektrik süpürgeleri ihracatı 601'den 3539'a, binek otomobili 1194'den 3146'ya, buzdolabı 28.420'den 34.912'ye, oto lâstiği 47.058'den 266.409'a, elektrik kabloları 2 tondan 179 tona, dikiş makinesi 3800'den 4252'ye yükselmiştir. Bu eğilim 1981 yılı için beklentilerin olumlu olmasına yol açacak niteliktedir.

AZALAN SANAYİ ÜRÜNLERİ İHRACATI

Madde	1979	1980	% Artış
Zeytinyağı (ton)	29.621	3.339	— 88.8
Hububat esaslı mad. (ton)	125.356	83.523	— 33.4
Portland Çimento (ton)	1.080.297	693.097	— 36.0
Pamuk iplikleri (ton)	84.824	56.466	— 31.1
Ferrokrom (ton)	32.075	27.500	— 14.3

ARTAN SANAYİ ÜRÜNLERİ İHRACATI
(Miktar olarak)

Madde	1979	1980	% Artış
Elektrik kabloları (ton)	2	179	8.950
Melas (ton)	11.200	83.000	641.1
Elektrik süpürgeleri (adet)	601	3.539	488.8
Oto dış lastik (adet)	47.058	266.409	466.1
Elektrik devre bölücü ve bağlayıcı (adet)	125	536	328.8
Meyve suları ve konserve (ton)	7.556	20.032	165.1
Binek otomobili (adet)	1.194	3.146	163.5
Et (ton)	2.758	5.593	102.7
Et ve Balık Kon. (ton)	1.680	3.250	93.4
Otobüs (adet)	211	399	89.1
Seramik karolar (ton)	8.875	16.700	88.2
Sodyum borat (ton)	15.305	28.492	86.2
Halı - kilim (ton)	622	1.091	75.4
Buzdolabı (adet)	28.420	34.912	22.8
Giyim eşyası (ton)	6.302	7.099	12.6
Dikiş makinesi (adet)	3.800	4.252	11.8
Sebze konserve (ton)	21.362	23.437	9.7
Benzin (ton)	—	85.460	—

ESKİ ALTI GERİ KALMIŞ ÜLKE DE YARDIM VERMEĞE BAŞLADILAR...

Dünya Bankasının geri kalmış ülkelere en zayıf durumda olan ülkelere yardım veren IDA fonlarının 6.'cı yenilenmesine eski gelişmekte olan şu ülkeler de katılıyorlar.

Ülke	Katkısı (milyon \$)	Fona Katkı Yüzdesi
Arjantin	25.	0.21
Brezilya	50.	0.42
Meksika	20.	0.17
Romanya	Henüz miktarı belli değil.	
Yunanistan	6.	0.05
Venezuela	20.	0.17
Kore	3.	0.03
Portekiz	7.	0.06
Yugoslavya	20.	0.17

Son üç ülke 1978 - 81 döneminden beri bu fona yardım yapıyorlardı.

IDA 1980 yılında gelişmekte olan ülkelere 1.1 milyar dolar yardım ödemesi yaptı ve 3.8 milyar \$ yardım anlaşması yaptı. Bu yıl onaylanan yardımlardan Hindistan 659, Sudan 170, Bangladeş 169, Mısır 170, Pakistan 90, Yemen 31.5 milyon dolar yardım alarak yararlanacaklar.

Türkiye gelişmekte olan ülkelerin üst kademesinde yer aldığından IDA fonlarından yararlanamıyor.

Avrupa'nın Küçük Ülkelerindeki Gelişmeler : 1979 - 1981

Avrupa'nın büyük ülkeleri dışında kalan 14 ülkenin 1980 yılında karşılaştıkları sorunları ve 1981'de beklenen gelişmeleri yakından izlemek Türkiye'nin karşılaştacağı sorunlar bakımından yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Gayrisafi yurt içi hasıla bakımından bu 14 küçük ülkeyi sıraladığımız zaman başta İspanya'nın geldiğini Türkiye'nin sekizinci yerde bulunduğunu, Türkiye'yi sırasıyla Norveç, Finlandiya, Yunanistan ve Portekiz'in izlediğini görüyoruz.

1968 - 1978 döneminde bu ülkelerin GSYİH'leri ortalama olarak % 3.9 oranında artmıştır. En yüksek artışı % 6.3 ile Türkiye ve % 5.9 ile Yunanistan göstermiştir.

GSYİH'da REEL GELİŞMELER (Yılda % değişme)

	OECD İçindeki Payı (1979)	1968 - 1978 Yılda Ortalama Değ.		Yılda Değişme		
		1979	1980	1981	1980	1981
İspanya	2.9	5.0	0.8	0.5	1.75	
Hollanda	2.2	3.9	2.3	0.25	0.25	
Belçika	1.6	4.0	2.4	1.5	1.0	
İsveç	1.6	2.1	3.8	2.25	1.25	
İsviçre	1.4	1.7	2.2	2.5	1.0	
Avusturya	1.0	4.4	5.1	2.5	0	
Danimarka	1.0	3.2	3.5	— 0.5	1.5	
Türkiye	0.8	6.3	0.6	— 0.5	3.25	
Norveç	0.7	4.3	3.2	3.0	0.75	
Finlandiya	0.6	4.0	7.2	6.0	2.75	
Yunanistan	0.6	5.9	3.8	0.75	1.5	
Portekiz	0.3	4.8	4.8	4.0	3.5	
İrlanda	0.2	4.3	1.9	1.5	2.5	
İzlanda	0	5.6	2.3	1.25	1.0	
Toplam	14.9	3.9	2.7	1.5	1.25	
OECD Avrupa	45.1	3.6	3.3	1.25	0.25	
AET	35.2	3.5	3.5	1.0	0	

1979 yılında bu ülkelerin kalkınma hızı % 2.7'ye inmiştir. Aralarında en düşük kalkınma hızını % 0.6 ile Türkiye, % 0.8 ile İspanya göstermiştir.

1980 yılında ortalama kalkınma hızı % 1.5'e inmiştir. Türkiye ve Danimarka gerileme göstermiş, üç ülke ise % 1'in altında gelişmiştir. Hollanda % 0.25, İspanya % 0.5, ve Yunanistan % 0.75.

1981 yılı için tahminler ortalama gelişme hızının daha da azalacağını göstermektedir. Ancak bazı ülkelerin bu ortalamanın çok üstünde gelişeceği beklenmektedir. Bu ülkeler sırasıyla % 3.5 ile Portekiz, % 3.25 ile Türkiye, % 2.75 ile Finlandiya, % 2.5 ile İrlanda'dır.

Büyük ülkelerin gelişme hızları daha düşük düzeylerde oluşacağı için OECD Avrupa'nın ortalama kalkınma hızının sıfıra çok yakın % 0.25 oranında olacağı, AET ülkelerinde ise 1980'de % 1 olan ortalama kalkınma hızının sıfıra inmesi beklenmektedir.

Cari İşlemler Açığı

1980 yılında 14 ülkenin 13'ünün cari işlemleri açık vermiş. Norveç 700 milyon dolarlık bir fazlalık sağlamıştır. 14 ülkenin toplam açığı 34 milyar dolardır.

1981 yılında cari işlemlerde bir düzelme olmayacağı açığın 32.2 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Cari işlemleri fazla vermesi beklenen tek ülke 100 milyon dolar ile İsviçre'dir. En büyük açıkların 5.7 milyar dolarla Belçika, 4 milyar dolarla İspanya, 3.9 milyar do-

larla İsveç, 3.3 milyar dolarla Avusturya, 3.2 milyar dolarla Danimarka ve 3.1 milyar dolarla Türkiye'de oluşacağı tahmin edilmektedir.

Mutlak rakamlarla ifade edilen bu açıkların daha anlamlı olması için gayrisafi yurtiçi hasılanın oranı olarak ifade etmekte yarar vardır. Her ülke için cari işlemler açığının 14'ler içindeki oranını GSYİH'nin 14'ler içindeki oranına böldüğümüz zaman cari işlemler açığının nisbi önemi anlaşılır.

1980 yılında nisbi olarak en fazla açık veren ülkelerin sırasıyla İrlanda, Avusturya, Belçika, Yunanistan ve Türkiye olduğu anlaşılmaktadır. 1981 yılında nisbi olarak en fazla açık verecek ülkelerin aynı beş ülke olduğu, ancak aralarındaki sıranın değiştiğini görüyoruz. 1981'de oransal açıkları 1.5'in üstünde olan ülkeler sırasıyla İrlanda, Yunanistan, Türkiye, Belçika ve Avusturya'dır.

1980'de ve 1981'de cari işlemler açıkları 1'in altında olan ülkeler İsveçre, Hollanda, Norveç ve İspanya'dır. Hatta 1980'de Norveç cari işlemlerinde fazlalık sağlamıştır. 1981'de ise İsveçre'nin fazlalık sağlaması beklenmektedir.

İki tablo şeklinde özetlenen 14 ülkenin dördü Avrupa'nın güneyinde yer alan kalkınmakta olan ülkelere; bunlar Türkiye, Yunanistan, İspanya ve Portekiz'dir.

Kalkınma bakımından Türkiye ve Portekiz'in 1981'de diğerlerinden daha hızlı kalkınmaları beklenmektedir.

Cari işlemler açığı bakımından ise Yunanistan ve Türkiye'nin nisbi olarak fazla açık verdikleri, Portekiz'in ve özellikle İspanya'nın daha sınırlı açık verecekleri anlaşılmaktadır.

CARI İŞLEMLER AÇIĞI

	GSYİH'nın Payı		Cari İşlemler Açığı		Cari İşlemler Açığı GSYİH		Cari İşlemler Milyar \$	
	1980	1981	1980	1981	1980	1981	1980	1981
İrlanda	1.3	2.7	2.7	3.7	2.08	2.85	0.9	1.2
Yunanistan	4.0	6.2	6.2	7.8	1.55	1.95	2.1	2.5
Türkiye	5.4	7.4	7.4	9.6	1.37	1.78	2.5	3.1
Belçika	10.7	17.7	17.7	17.7	1.65	1.65	6.0	5.7
Avusturya	6.7	12.4	12.4	10.2	1.85	1.52	4.2	3.3
Danimarka	6.7	8.6	8.6	9.9	1.28	1.48	2.9	3.2
Finlandiya	4.0	5.3	5.3	5.6	1.33	1.40	1.8	1.8
Portekiz	2.0	2.1	2.1	2.8	1.05	1.40	0.7	0.9
İsveç	10.7	15.0	15.0	12.1	1.40	1.13	5.1	3.9
İspanya	19.5	13.3	13.3	12.4	0.68	0.64	4.5	4.0
Norveç	4.7	—	—	2.3	—	0.49	+ 0.7	0.5
Hollanda	14.8	8.6	8.6	6.8	0.58	0.46	2.9	2.2
İsviçre	9.4	2.4	2.4	—	0.25	—	0.8	+ 0.1
	100.0	100.0	100.0	100.0	1.00	1.00	35.1	32.4

1980 Yılında

Merkez Bankası Kredileri

Yılın iki yarısı arasında Merkez Bankası kredileri bakımından önemli farklar olmuştur.

1) Mevduat bankalarına yılın ilk yarısında sağlanan kredilerin nisbi önemi ikinci yarıdan daha yüksek olmuştur. Birinci yarıda Merkez Bankasının bu tür kredileri % 18.7'den ikinci yarıda % 17.6'ya düşmüştür.

İkinci yarının 3'ncü ve 4'ncü üç aylı dönemleri arasında bir değişiklik olmamış % 17.6 da sabit kalmıştır.

2) Merkez Bankasına açılan kredilerin M.B. toplam kredileri içindeki oranı yılın ikinci yarısında büyük bir sıçrama göstermiştir. Yılın ilk yarısında ortalama % 53.8 olan bu oran ikinci yarıda % 57.2'ye yükselmiştir. Yılın son üç ayında ise sınırlı da olsa kamu kesimine açılan kredilerde belirli bir gerileme olmuştur. Üçüncü üç aylık ortalama % 57.3'ten dördüncü üç ayda % 57'ye gerilemiştir.

3) Tarım kooperatiflerine açılan kredilerde ikinci yarım yılda yarım puanlık bir artış oldu-

ğu gibi, yılın ikinci yarısındaki son üç aylık kısmındaki artış ise % 11.5'ten % 13.2'ye yükselmiştir.

4) Devlet Yatırım Bankasının kredisinde yıl boyunca hiçbir değişikliğin olmaması Merkez Bankasının artan kredileri içindeki payının Ocak 1980'de % 11.6'dan Aralık 1980'de % 7.3'e inmesine yol açmıştır.

Daha ayrıntılı açıklamalar birçok geçmiş yıllarda olduğu gibi, mali yılın başında kamu kesimi ve kooperatifler daha az oranda borçlanmaktadır. Yılın sonuna doğru bu durum tersine dönmekte kamu kesimine ve tarım kooperatiflerine açılan kredilerin payı yükselmektedir. Kamu kesimiyle tarım kooperatiflerine açılan kredilerin toplam kredilere oranı 1980 yılının ilk üç ayında % 64.6 iken yılın son üç ayında % 70.2'ye yükselmiştir.

Mevduat bankalarına sağlanan krediler ise yılın ilk yarısında süratli bir yükselme gösterdikten sonra yılın üç ayındaki paylarının da altına inmiş ve orda kalmıştır. Aslında 24 Ocak 1980 kararlarından sonra % 15'ten Şubat ayında % 18.3'e ve Mart ayında % 20'ye yükselen mevduat bankalarının kredi payı Mart'tan Eylül'e kadar düşmeye devam etmiş son üç ayda ise düşme duraklamaya dönmüştür.

MERKEZ BANKASI KREDİLERİNİN DAĞILIMI

Kamu Kesimi	Mevduat Bankaları	Tarım Koop.	Tarım Finans.	Özel Dış Satım	DYB	Diğer KYB
55.8	15.0	12.8	3.7	0.6	11.6	0.5 = 100.0
53.6	18.3	12.1	4.2	0.5	10.9	0.5 = 100.0
53.0	20.0	11.3	4.1	0.5	10.6	0.4
52.5	19.7	12.4	4.6	0.5	9.8	0.4
53.5	19.6	11.4	4.6	0.6	9.9	0.5
54.3	19.4	11.3	4.4	0.8	9.4	0.4
56.2	18.3	11.9	3.9	0.8	8.5	0.4
56.8	17.5	12.0	3.9	0.9	8.4	0.4
58.8	17.1	10.7	4.0	1.0	8.1	0.4
56.8	17.5	12.9	3.8	1.0	7.5	0.4
57.9	17.3	13.1	3.8	0.9	7.5	0.4
56.4	17.9	13.5	3.7	0.9	7.3	0.3

1 Temmuz Merkez Bankası kredilerinde ne değişiklikler getirdi :

	Kamu Kesimi	Mevduat Bankaları	Tarım Koop.	Tarım Finans.	Özel Satım	Dış	Diğer KYB
Ocak - Haziran	53.8	18.7	11.9	4.3	0.6	10.4	0.4
Temmuz - Aralık	57.2	17.6	12.4	3.9	0.9	7.9	0.4

12 Eylül Merkez Bankası kredilerinde ne değişiklikler getirdi :

3. Üç ay	57.3	17.6	11.5	3.9	0.9	8.3	0.4
4. Üç ay	57.0	17.6	13.2	3.8	0.9	7.4	0.4

3 aylık ortalamalar :

1. Üç ay	52.5	17.8	12.1	4.0	0.5	11.0	0.5
2. Üç ay	52.1	19.9	11.7	4.5	0.6	9.7	0.4
3. Üç ay	57.3	17.6	11.5	3.9	0.9	8.3	0.4
4. Üç ay	57.0	17.6	13.2	3.8	0.9	7.4	0.4

Turizm Gelirleri

1980 yılında da turizm gelirleri büyük bir gelişme göstermedi. Turizm gelirleri % 16.1 oranında arttı, turizm giderleri daha hızlı arttı.

TURİZM GELİRLERİ (Milyon Dolar)

	1977	1978	1979	1980	1980'de % Artış
Turizm gelirleri	204.9	233.1	280.7	326.1	16.1
Turizm giderleri	268.5	70.9	91.1	111.1	22.0
Net Gelirler	— 63.6	162.2	185.6	214.9	15.8

ve bu suretle net turizm gelirleri % 15.8 oranında artmış oldu. Aynı dönem zarfında ihracatın döviz gelirleri % 28.7 oranında artış kaydetti.

Gerçekçi bir kurun yıl boyunca yılın başından beri uygulanması bir sonuç sağlamadı.

Türk Sivil Havacılığında Kapasite...

1980 Yılı Temmuz sonu verilerine göre Türk Sivil Havacılık sektöründe kullanılan çeşitli tipte uçak sayısı 201 adede ulaşmıştır. Uçakların kullanım amaçları dikkate alındığında, en fazla uçak kullanımı, (toplam uçak sayısının % 47.3) oluşturan 95 adetlik zirai ilaçlama uçakları başta gelmekte, onları Türk Hava Kurumunun pilot eğitimi için kullandığı 60 uçaklık filo izlemektedir. Üçüncü sırayı ise THY ve diğer özel tüzel kişilerin kullandığı 26 adet yolcu uçağı izlemektedir. Kuruluş halindeki özel hava yollarının kısa zamanda bu sayıyı artırması beklenmektedir. Karşiki sayfada bu sektörde kullanılan uçaklara ait rakamlar verilmektedir.

**TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNDE
KULLANILAN UÇAKLAR
(1980 Temmuz itibarıyla)**

	Kamu Kuruluşlar	T.H.K.	Dİğer Özel Tüzel Kişiler	Toplam	Toplam % Payı
Yolcu	21 (3 kiralık)	—	5	26	12,9
Uçuş Kontrol	2	—	—	2	1,0
Eğitim	—	60	—	60	29,8
Maden Arama	3	—	—	3	1,5
Çeşitli Hizm.	5	9	1	15	7,5
Zirai ilaçlar	—	3	92	95	47,3
Toplam	31	72	98	201	100,0

Kaynak : Ulaştırma Bakanlığı

Vadeli Tasarruf Mevduatı Olumlu Bir Gelişme İçinde

Plânlı dönemde ihmal ettiğimiz sahalardan biri parasal büyüklüklerdir. Tasarruf bunların başında gelir. Beş yıllık kalkınma plânlarında tasarrufun artması öngörülen gerçekleşme hedefinin devamlı altında olmuştur.

YURTIÇİ TASARRUFLAR (GSMH'nın oranı olarak)

	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı
I 1963-1967	14.8	14.2	% 95.9
II 1968-1972	19.4	18.0	% 92.8
III 1973-1977	21.1	16.0	% 75.8

Tasarruf oranının önemli bir göstergesi bankalardaki vadeli tasarruf mevduatıdır. Yıllardanberi vadeli tasarruf mevduatı toplam tasarruf mevduatının % 39'unu aşmamıştır. Bu

oran 1971'de % 31.7, 1975'te % 36.6, 1979'da % 38.9 idi. 1 Temmuz kararlarından önce, Haziran 1980'de % 37.7'ye düşmüştü.

Buna karşılık, vadeli tasarrufun toplam tasarruf mevduatı içindeki payı Şubat 1980 içindeki % 50 sınırını aştıktan sonra 20 Mart 1980'de % 56.7'ye kadar yükseldi. 1 Temmuz 1980'de faiz ile ilgili olarak alınan kararlar tasarrufu artırmada son derece olumlu sonuç verdiği ve enflasyonun yavaşlamasına da büyük katkı yaptığı anlaşılıyor.

VADELİ TASARRUF MEVDUATININ PAYI

Haziran	1980	% 37.7
Eylül	1980	% 42.6
Aralık	1980	% 46.3
Mart	1981	% 56.7

Tarımda Plâstik Kullanılması Önemli Hale Geliyor.

Plâstik kullanılması sayesinde çorak arazilerde tarım yapılabilceği ileri sürülüyor.

Tarımda ihtilal sayılan bu yaklaşım plastiğin tarımda çok çeşitli yerlerde kullanılabilmesinden ileri geliyor. Meselâ plâstik borular hem ucuz, hem elastik ve dakanıklı oluyorlar. Şeffaf plâstik örtüler ise iklimi müsait olmayan yerlerde soğuğa karşı ucuz bir koruma aracı olabiliyorlardı. Depolama ve taşımada da plâstik ucuz ve kullanışlı bir materyal olduğu şüphesiz. Lizbon'da ekimde toplanan UNIDO Kongresinde uzmanlar gelişmekte olan ülkelerin daha fazla plâstik kullanmaları koşullarını tartışılar.

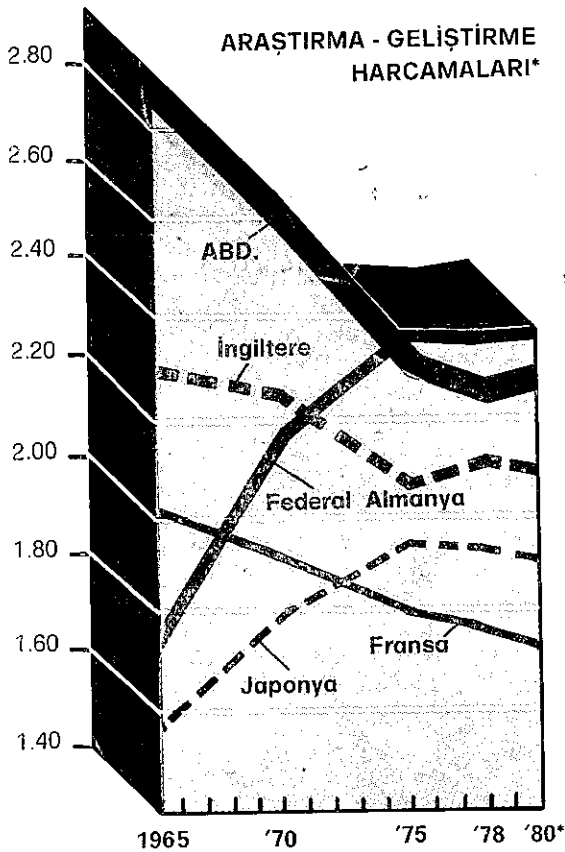
Araştırma - Geliştirme Harcamaları

Gelişmiş ũlkelerin rekabet şanslarını yitirmeye başladıkları geleneksel sanayi dallarında kaybedilen istihdam olanaklarını da yeniden genişletilebilmek için girişilen yeni teknoloji ũretim çabaları, bazı Batılı ũlkelerde istenilen dũzeyde yũrũtũlememektedir. ABD'nin araştırma-geliştirme harcamaları ve yeni teknoloji ũretmek ũzere yaptığı yatırımların milli gelire oranı 1961'den bu yana sũrekli dũřmektedir. Aynı şekilde bir dũřme İngiltere ve Fransa'da da gũrũlmektedir.

Bu konuda gelişme gũsteren iki ũlke Federal Almanya ile Japonya'dır. Almanya'nın araştırma-geliştirme harcamaları, 1960-1980 dũneminde % 80, Japonya'nın harcamaları ise % 40 artmıştır.

OECD tarafından yapılan bir araştırmaya gũre, 24 OECD ũlkesinin bu alanda yaptığı toplam harcamalar içinde yalnızca ABD'nin payı 1970 yılında % 60 dolaylarında iken bu oran 1978'de % 50'ye inmiştir.

Bu gelişmenin bir sonucu olarak da ABD'nin sanayi mamulũ ihraç piyasasındaki rolũ git-tikl azalmaktadır. ABD'nin bu alandaki başlıca rakiplerinden olan Federal Almanya, Japonya ve Fransa'nın sanayi malları ihracatındaki payları sũrekli artarken ABD'nin payı 1970 yılında % 21.3 iken 1979'da % 17.4'e dũřmũřtũr.

(*) GSMH'nin yüzdesi olarak.

Yeni Bir Bilim Dalı- Ergonomi

Almanya'da bugünlerde adından en çok bahsedilen bir bilim dalı «Ergonomie*». Kapsamına, çalışan kişi ile işin, işyerinin, organizasyonun ve çevre şartlarının uyumu girmektedir. İşyeri ve çevresinde emniyeti ve güveni artırmanın ve işi rasyonelleştirmenin yanısıra, büroda çalışan kişinin iş randımanını arttırmak Ergonomi'nin amaçları arasında.

Bu arada aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerekiyor :

- Büro aygıtları
- Büro mobilyalarının seçimi
- İş yerinin dekorasyonu
- Yeni büro teknolojileri de gözönünde tutularak, sosyal ilişkilerin düzenlenmeleri.

Günümüzde elektronik büro aletleri gittikçe yaygınlaşmakta ve yapılan işin kapsamı da bu oranda daralmakta. Bu arada organizasyon şeklinin giderek rasyonelleşmesi de statü kaybına yol açmakta. Ayrıca otomasyon, kişilerde yükselme şansını kaybetme, ya da işten çıkarılma gibi korkulara yol açmakta.

Büro mobilyalarının seçimi ise başlı başına bir problem. Yüksekliği ayarlanabilen yazı ma-

*) Kelime latineden gelmektedir. Anlamı, çalışma düzeninin rasyonelliğinin etüd edilmesidir.

salarını ne yazıkki faydalı ömürleri oldukça kısa olduğundan, işyerlerinden ziyade mobilya fuarlarında görmek mümkün. Koltukların seçiminde ise vücut ölçüleri gözönünde tutulması gerekiyor. Son zamanlarda imalâtçı firmalar koltukların ayarlanabilmeleri yanında materyallerinin de cilde teneffüs imkânı sağlamalarına özen gösteriyorlar.

Kişi sağlığına bu kadar önem verilirken, birçok bürokrat'ın ise ayarlanabilen koltuklarını seneler boyu ayarlamadıkları ve hatta kendilerinden önce gelenlerden devraldıkları gibi kullandıkları da bir gerçek.

İşyerinin dekorasyonunda dikkat edilmesi gereken hususlar ise ışıklandırmadan havalandırmaya ve renk seçimine kadar uzanıyor. Ergonomik araştırmalara göre iş yorgunluklarının % 50 ilâ % 80'i gözlerin yorulmasından doğuyor. Bir büroda en fazla 5 gözaltıcı unsurun bulunması gerektiği saptanmış. Ancak büro ile içindeki eşyaların arasında bir renk kontrastı bulunması da şart. Bu arada renkler sıcak - soğuk, dinlendirici - tahrik edici olmak üzere ayrılırlarken, renk seçiminin de kişi sağlığına büyük etkisi olduğu kaydedilmekte.

Üstünde durulması gereken bir diğer husus ise, büroda çalışan kişinin alınan yeni aletlerin kullanımı konusunda etraflıca aydınlatılmaları gereği. Aksi takdirde kişinin emniyet hissini kaybolup, çalışma isteğinin de azaldığı görülmüş.

Kaynak : Wirtschaftswoche

Sakat İnsanlarımız Ne Yapar?

İş ve İşçi Bulma Kurumunun Eğitim ve Rehabilitasyon Şubesinde yayınlanan istatistiklere göre yurdumuzda 1980 yılı (Temmuz itibariyle) 40.086 kayıtlı sakatın olduğu anlaşılmıştır. Halen çalışan sakat işyeri kapasitesi ise, 14.173'ü erkek ve 990'nı kadın olmak üzere 15.163 kişiyi bulmakta, diğer bir deyişle sakatlarımızın % 38'i iş bulma şansına sahip olurken, geriye kalan % 62'si tamamen işsiz bulunmaktadır. Sakatlarımızın, sakatlık gruplarına göre dağılımında ise en fazla sakatlık oranı % 31.6 ile (ayak - bacak bozukluğu) başta gelmekte, bunu % 24.2 ile (görme bozukluğu) takip etmektedir. Diğer sıralama ise % 17.3 ile (el - kol bozukluğu), % 12.3 (diğer sakatlar) izlemektedir. Dikkati çeken ise (iş sakatlıklarının) % 5.1 ile en az sakat oranını teşkil etmesidir.